

Гарольд Пінтер — Поет і Дромадянин

Нобелівський лауреат 2005-го року з літератури

Нобелівський комітет присудив премію за 2005 рік з літератури англійському драматургу і поету Гарольду Пінтеру. Автор знаменитих абсурдистських п'єс, відомий також своїми лівими поглядами і послідовною критикою дій Великої Британії і США в Югославії та в Іраку. У прес-релізі Шведської королівської академії говориться, що у своїх п'єсах Пінтер "відкриває безодні, що ховаються за буденною балаканиною, і вторгається в замкнуті простори гноблення".

Вибір 102-го лауреата проходив незвично довго: оголошення переможця було перенесено на тиждень, протягом якого в Нобелівському комітеті відбулася гучна публічна відставка. Більшість спостерігачів думали, що академіки Шведської Королівської академії не можуть віднайти компроміс у пошуках кандидата, який був би одночасно і видатним літератором, і власником вираженої політичної позиції. Тепер, коли премія вручена, здається, що більш очевидної кандидатури не можна було і придумати: Пінтер — дійсно великий драматург, котрий задовольняє більшості негласних критеріїв комітету.

Гарольд Пінтер народився 10 жовтня 1930 року в родині єврейського кравця в лондонському районі Хекні, відомому своєю скандальною репутацією. Ще в школі він брав участь в аматорських театральних постановках. На початку 1950-х років Пінтер почав писати вірші й працював актором в одній з ірландських театральних труп.

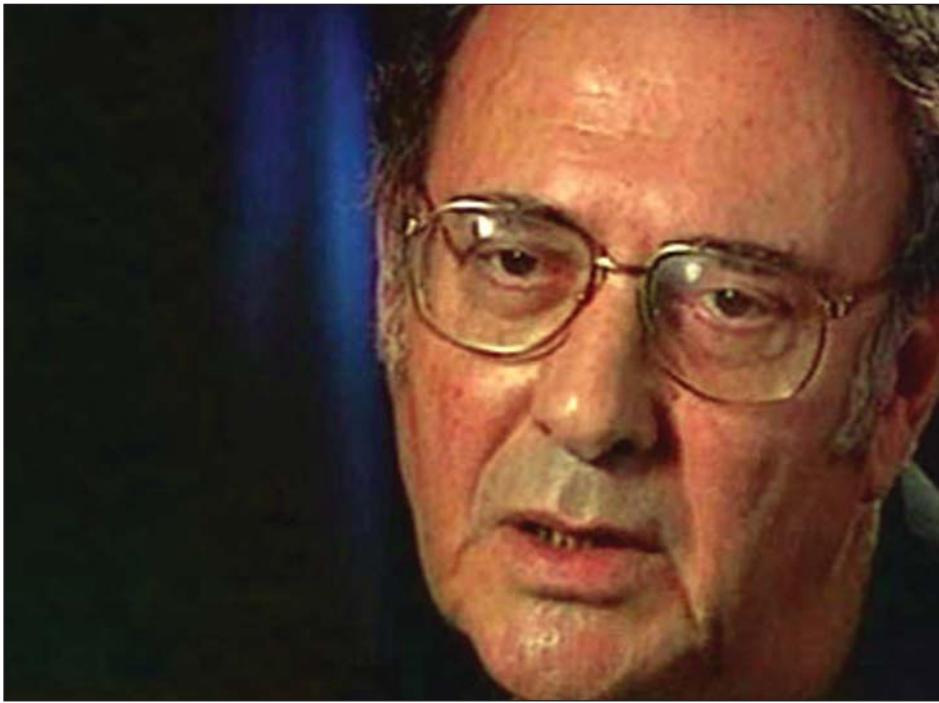
Прем'єра "Дня народження" ("The Birthday Party"), першої його п'єси, відбулася в 1957 році в

Брістольському університеті. У 1960 році була поставлена п'єса "Сторож" ("The Caretaker"), що по-справжньому відкрила Британії її головного драматурга другої половини ХХ ст.

Критики назвали ранні п'єси Пінтера "комедіями погроз": у замкнутих приміщеннях його герої поступово знімали із себе лузгу пересічного життя і виявляли бездонні колодязі агресії, страху, провини.

У першій половині 1960-х Пінтер написав і найвідоміші свої драми: "Колекція", ("The Collection", 1961), "Коханець" ("The Lover", 1962), "Чаювання" ("The Tea Party) і "Повернення додому" ("Homecoming", обидві — 1964 роки). З пізніх п'єс Пінтера часто ставлять такі, як "Нічия земля" ("No Man's Land", 1974), "Зрадництво" ("The Betrayal", 1978), "Мова гір" ("Mountain Language", 1988).

Пінтер продовжив безжалісний аналіз потаєних куточків людських душ не тільки в театрі, але й у кіно. Він написав сценарії для відомої кінотрилогії Джозефа Лоузі "Слуга" — "Нещасливий випадок" — "Посередник" ("The Servant", 1963, — "The Accident", 1967, — "The Go-Between", 1970). Знаменитий політичний трилер Майкла Андерсона "Меморандум Квіллера" ("The Quiller Memorandum", 1966) теж був створений за участі Пінтера. За його ж сценарієм був поставлений фільм "Останній магнат" по роману Френсіса Скотта Фітцджеральда (1976, режисер Еліа Казан, у головних ролях — Роберт Де Ніро, Жанна Моро). Ще одна знаменита картина була зроблена за сценарієм Гарольда Пінтера — "Коханка французького лейтенанта" по роману Джона Фаулза

Гарольд Пінтер — Нобелівський лауреат 2005 р. з літератури

(1981, режисер — Карл Райш, у головних ролях — Мэріл Стріп і Джеремі Айронс). У 1990 році Пінтер адаптував для екрана роман Маргарет Этвуд "Історія служниці" ("The Handmaid's Tale"). Фільм поставив Фолкер Шлендорф. У 1996 році Пінтер брав участь в екранізації роману Франца Кафки "Процес" ("The Trial", режисер — Д.Х. Джонс, у головних ролях — Кайл Маклохлан і Антоні Хопкінс).

Гарольд Пінтер написав кілька сценаріїв за своїми власними п'єсами. Так, у 1963 році в США був знятий фільм "Сторож" ("The Caretaker", режисер Клайв Доннер, у головній ролі — Алан Бейтс), а в 1983 році з'явилася кіноверсія "Зрадництво" ("The Betrayal", режисер Д.Х. Джонс, у головних ролях — Джеремі Айронс і Бен Кінгслі).

Гарольд Пінтер відомий також як кіноактор. В останні роки він мало знімався, але деякі з його невеликих ролей глядач може згадати: наприклад, дядько Бенні в фільмі "Кравець з Панами" по книзі Джона Ле Карре ("The Tailor of Panama", 2001, режисер Джон Бурман) і сера Томаса Бертрама в постановці роману Джейн Остін "Менсфілд Парк" ("Mansfield Park", 1999, режисер Патріша Розема).

У 1966 році Гарольд Пінтер одержав першу престижну нагороду: став кавалером ордена Британської імперії. За нею пішли й інші — Європейська літературна премія (1973), чилійський орден "За заслуги" (1992), Почесний "Мольєр" (1997), усього майже два десятки нагород.

У Росії п'єси Пінтера ставили багаторазово, найчастіше такі, як "Сторож", "Ліфт", "Коханець", "День народження". Одну з кращих постановок

"Колекції" здійснив Володимир Мірзоєв.

Ще на початку 1970-х Пінтер став активістом руху за права людини. У 1985 році за ініціативи Міжнародного Пен-клубу Пінтер і американський драматург Артур Міллер приїхали в Туреччину, щоб розслідувати випадки катувань і фізичного утиску літераторів у цій країні. Пізніше Пінтер неодноразово виступав проти політики Туреччини щодо курдів, проти дій США в Нікарагуа, закликав до розслідування випадків порушення свободи слова в Центральній і Південній Америці.

Коли почалися бомбардування Сербії силами НАТО, Пінтер став рупором антивоєнних настроїв у Великій Британії. Після початку війни в Перській затоці, під час американських кампаній в Афганістані й Іраку Пінтер продовжував викривати подвійні стандарти Великої Британії і політику США.

На початку березня 2005 року Гарольд Пінтер заявив, що припиняє займатися драматургією і відтепер має намір зосередитися на віршах і політиці, оскільки його "дуже, дуже турбує нинішній стан суспільства" (з інтерв'ю телекомпанії BBC).

13 жовтня 2005 року Гарольд Пінтер одержав Нобелівську премію з літератури. Немає сумніву, що Шведська королівська академія високо оцінила не тільки досягнення видатного британця на літературному поприщі, але і його громадянську позицію. Можна також сказати, що Європа інтелегентно показала Америці дулю в кишені.

Юлія Штутіна

(за матеріалами lenta.ru/articles/2005/10/13/pinter)